

Att bygga upp giftfritt byggande

Gudrun Bremle

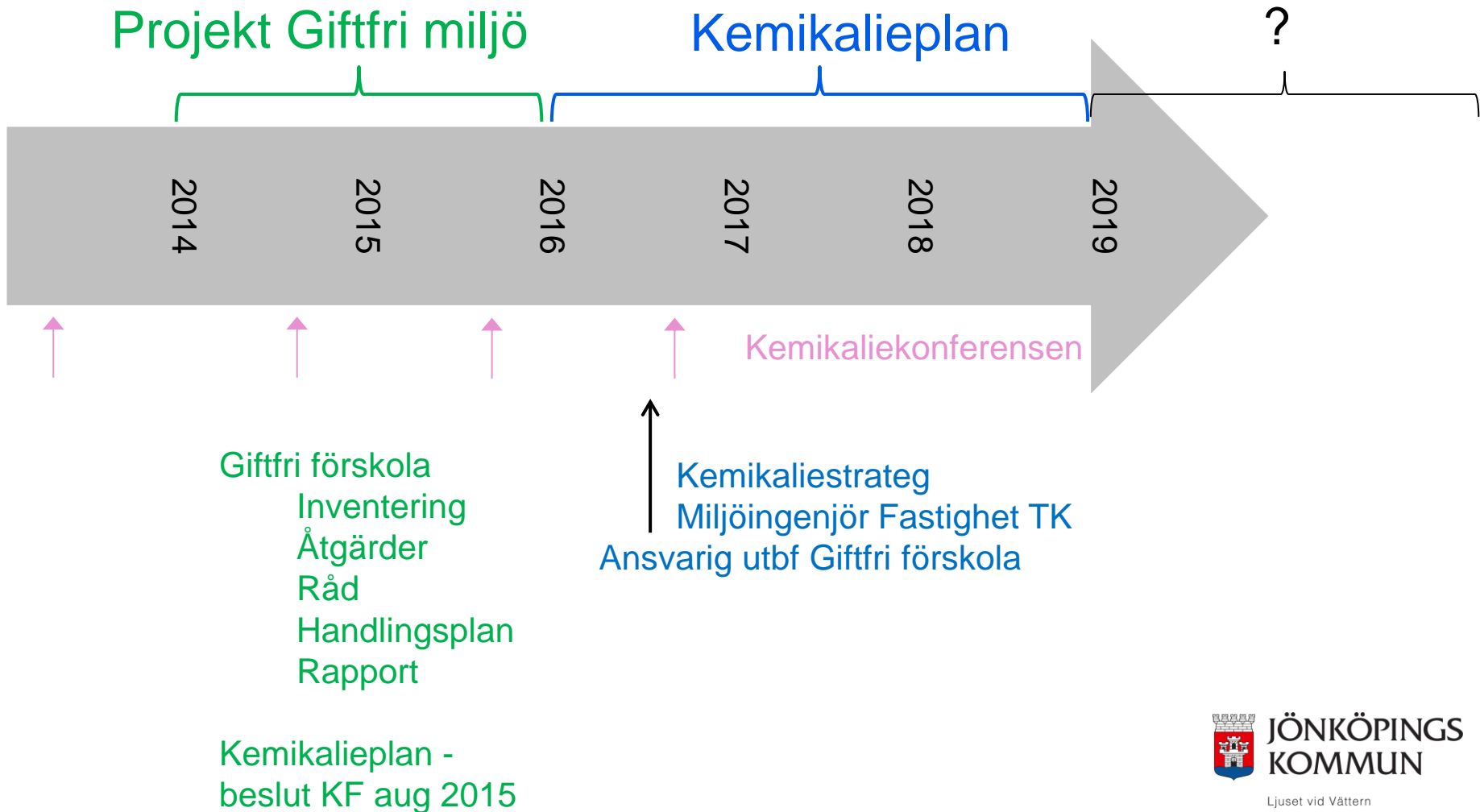
Kemikaliestrateg
Jönköpings kommun

Varför jobba med giftfri miljö?

- Giftfri miljö ett av de nationella miljömålen och ett av de svåraste att nå
- Vi har ett kemikaliesamhälle med för lite kunskaper. Lagstiftningen hänger efter och inget godkännande av Kemikalier
- Ämnen läcker och sprids från material o varor mer än vi tror och hamnar i miljön och i människor
- Påverkan på hälsa och miljö. Svindlande kostnader för samhället
- Nationella handlingsplaner pekar ut kommuners roll som viktig – bl a som stor köpare, och utförare, samt har verksamhet där barn vistas

Jönköpings Kemikalieplan i tiden

11 åtgärder inom 5 områden

1. Övergripande stöd för kemikaliarbetet

Ny tjänst, Kemikaliestrateg MHK

– ansvar plan, hålla ihop kemikalieråd med kemikaliesamordnare på förvaltningar, stötta Upphandling etc

2. Hållbar hantering av kemiska produkter i kommunens verksamheter

Lagkrav, Rutin KP, kemikaliehanteringssystem

3. Kemikaliekrav vid upphandling av kemiska produkter och varor och rätt avrop inom prioriterade områden

4. Prioriterade verksamheter

Ny- och ombyggnation, underhåll fastigheter

Ny tjänst som miljöingenjör på Tekniska kontoret – fastighetsavdelning.

Förskolor och skolor

Genomföra Handlingsplan Giftfri förskola och utöka till skola. Befintlig tjänst säkerhetsstrateg

5. Information och påverkan på aktörer

utbildning, information och tillsyn

Varför jobba giftfritt i bygg/fastighet?

- Vi vistas mycket inomhus.
Byggnadsmaterial är mycket kemi
- Nya byggnadsmetoder, tidspressad bransch ger nya material och produkter
- I en typisk innemiljö kan det hittas 6000 olika organiska ämnen varav 500 kommer från byggprodukter
- 46 särskilt farliga ämnen finns eller används vid framtagning av byggprodukter
- Nettotillförseln årligen i Sverige är 36 000 000 kg av ftalaten DINP från golv/mattor, träskivor, gipsskivor

Kommunens roller och möjlighet arbeta med materialval och kemikalier i byggmaterial

Myndighetsutövare

Tex miljötillsyn,
bygglovsverksamhet

Markägare

Krav när vi säljer och
upplåter mark för
byggande

Verksamhetsutövare

När vi bygger och förvaltar våra
kommunala fastigheter.
Det vi gör själva och det vi
kravställer av entreprenörer och
inköpta tjänster och varor.
Krav på fastigheter vi hyr

**JÖNKÖPINGS
KOMMUN**

Ljuset vid Vättern

Från intention till produktion

- Under projekt Giftfri miljö började vi gräva i hur man jobbade
- Var med i framtagande av en politiskt beslutad övergripande Byggpolicy
- Opraktiskt med politiskt beslutade Projekteringsanvisningar. Inte uppdatera sen 2010. 71 sidor tekniskt detaljerade kravspecifikationer som används vid upphandlingar av entreprenörer
- Byggpolicy: **Vad** ska vi uppnå?
- **Hur** gör vi det sedan? – Anbudskrav, projekteringsanvisningar och organisation

Ur Byggpolicyn

Energi, miljö och hälsa

- Byggnaden ska uppfylla kraven för nivå silver i certifieringssystemet Miljöbyggnad (bedömningskriterier för nyproducerade byggnader) eller motsvarande vilket bland annat innebär:

Energi

Låg energianvändning, begränsad tillförd effekt, användning av förnybar energi samt minskat kylbehov.

Innemiljö

God ljudmiljö, låg radonhalt, god ventilation, god luftkvalitet och dagsljusstillgång, bra termiskt inneklimat samt minskad risk för fuktskador och spridning av legionella.

Material och kemikalier

Byggvaror och byggmaterial som byggs in ska dokumenteras. Byggvaror och byggmaterial som innehåller ämnen med farliga egenskaper används endast i mindre omfattning.

För vissa byggnader genomförs även en tredjepartscertifiering.

- Utöver ovan nämnda krav ska målsättningen vara att lönsamma (ur ett livscykelperspektiv) åtgärder för energieffektivisering och elproduktion på eller i anslutning till byggnaden ska vidtas.

Vi ska åtminstone uppnå
Miljöbyggnad silver
men inte alltid certifiera

För material och kemi innebär det:

- Utfasningsämnen enligt KEMI:s kriterier förekommer endast i mindre omfattning i loggbokens byggvaror, dessa är dokumenterade i en avvikelislista.
- Dokumentation av vad som byggs in – digital loggbok
- Gäller vissa typer av byggvaror
- Uppdatering på gång: Fler typer av varor + Hormonstörande ämnen

Redan idag finns mer långtgående krav

- Exempel projekteringsanvisningar och anbudsförfrågan

”Alla material, produkter och kemikalier som krävs i byggprocessen skall vara bästa miljö- och hälsoval. BASTA, SundaHus eller likvärdig databas, används för produktval. Material bedöms enligt Byggvarubedömning (BVD). Material innehållande s.k. utfasningsämnen enligt Kemikalieinspektionens Prio-databas, får ej finnas i material och kemikalier som används. Riskminskningsämnen ska identifieras.”

- Men ingen förstår
- Saknas verktyg och organisation
- Och ingen kontrollerar

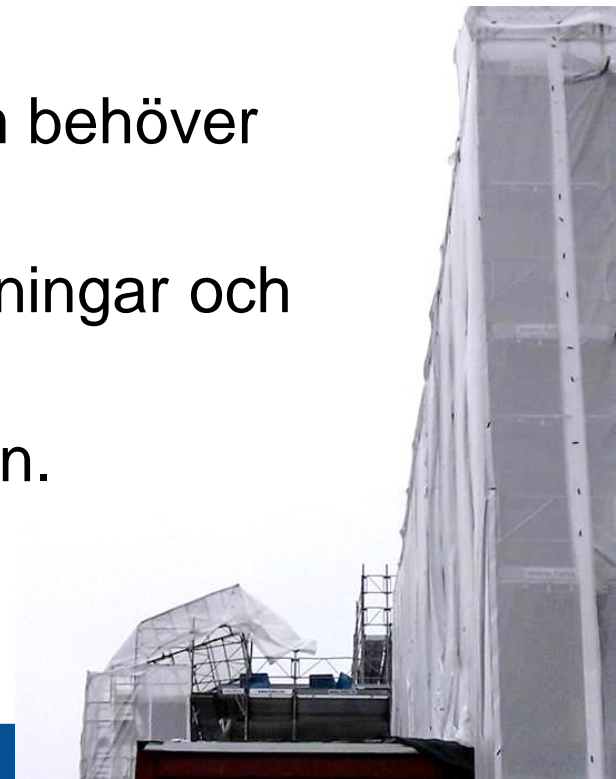
JÖNKÖPINGS KOMMUN LÄRT VÅRDEBARN		Dokument ADMINISTRATIVA FÖRESKRIFTER	Rev 11(29)
		Projektnamn Nybyggnad Rosenlunds förskola Fastigheten Ventilen 2 & 3	Härldag MH
			Projekt 550838
			Datum 2016-01-29
Stat FFU			Rev. nr Rev
Kod	Titel		
AFD.135	Förutsättningar med hänsyn till vägtrafik Transporter till byggarbetsplatsen får inte blockera tillfartsvägar till byggnaden till hinder för eventuella utryckningsfordon t ex ambulans. Detta gäller även tillfällig uppställning av byggmaterial, som skall in i byggnaden.		
AFD.14	Skydds- och säkerhetsföreskrifter m m		
AFD.15	Varor m m		
AFD.151	Varor från entreprenören		
	Produkt- och materialval – krav Restriktioner för användning av kemiska ämnen, ingående i material och produkter för entreprenaden, upptagna i Kemikalieinspektionens Begränsningsdatabas resp Prio-lista ska följas. De miljöfarliga ämnen enligt Kemikalieinspektionens Begränsningsdatabas och Prio-lista som entreprenören avser att använda, ska redovisas för beställaren innan arbete påbörjas.		
	Miljövarudeklaration Samtliga varor, material och apparater som ingår i entreprenaden ska ha deklarerat innehåll. Entreprenören åläggs att upprätta miljövarudeklarationsblanketter med innehåll enligt nedan. Miljövarudeklarationsblanketter och beskrivning av utvärderingsmetodiken vid upphandling av varor, material och apparater skall ingå och redovisas vid upphandling av TE. Ifyllda miljövarudeklarationsblanketter med utvärdering för upphandlade varor, material och apparater ska löpande översändas enligt tidplan. Förekomst av ämnen enligt Kemikalieinspektionens listor ska begränsas i varor, material och apparater som ingår i entreprenaden.		
	Miljövarudeklaration av material Vid val av material som ska ingå i objektet ska följande klargöras och redovisas skriftligen: <ul style="list-style-type: none">- produktnamn- placering i byggnaden- innehåll- emissioner- återanvändning- livslängd		

Vem ska med på båten?

- Politiken
 - Ledningen
 - Personalen
 - Entreprenörerna
-
- Räcker inte att bara skriva in det som krav
 - Någon måste ha ansvaret för att kontrollera att:
 - kraven förstås
 - man jobbar så som vi kräver hela vägen
 - vi får det vi efterfrågar
 - Utbildning internt och externt hos våra entreprenörer
 - Genom Kemikalieplanen har vi fått till en resurs som ska hantera frågan – Miljöledare fastighet (Sutina Duong)

Tar tid att kartlägga och bygga upp arbetet

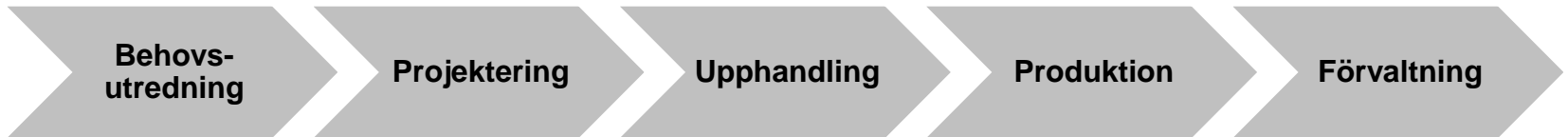
- Val av verktyg som stöd. Vad passar vår organisation, våra entreprenörer etc. just nu?
- Gå igenom byggprocessens olika delar och se var denna frågan kommer in. Vad behöver styras upp hur? Vem gör vad när?
- Vilka dokument behöver ändras. Vem behöver övertygas? Vilka behöver utbildning?
- Uppdatera rutiner, projekteringsanvisningar och anbuds mallar etc.
- Ta hjälp! Finns många som gjort resan.

Processen att justera i Byggprocessen

Vem, vad, hur, när, var och varför?

Var kommer materialval och giffri miljö in och kan påverkas och hur?

Behov verksamhet
Åskning pengar
Ramar för projekt

Projektledning
Direktiv
Konstruktion
Design
Ritningar
Val av material

Projektledning
Underlag
Uppföljning

Projektledning
Byggledning
Kontroll
Idrifttagning
Besiktning
Loggbok

Löpande besiktning
Renovering
Uppdatera Loggbok

Förändringsarbete i ett ansträngt läge

- Många nya förskolor ska byggas. 23 st + mycket annat (stadshus, arena, flyktingbostäder)
- Har varit stor omsättning byggprojektledare och chefer. Få med mycket erfarenhet
- Börja pedagogiskt mjukt med lärande internt och externt som fokus
- Få våra många små entreprenörer att börja använda Sunda hus och bygga loggbok
- Tänkte börja med ett projekt där vi testar på 3 förskolor och med Sunda Hus. Men
- Efter detta succesivt bygga ut för all byggnation i kommunala verksamheten

Fler byggklossar på sikt

- Utveckla arbetet även för förvaltning av fastigheterna vid val av material vid renovering, uppdatera loggbok där dessa finns, eventuellt bygga loggbok även äldre fastigheter vid renovering
- Skruva åt kraven – allt bättre materialval tex fler A och B produkter Sunda hus. Se till att undantag från krav är loggade
- Inför kontroll i själva byggfasen ute i verksamheten som stickprov. Gör de vad de ska och vad byggs faktiskt in?
- Koppla med ekonomiska incitament – inte betala fakturor förrän rätt
- Förändra byggprocessarbetssätt – prova ”partnering”
- Hade också gärna sett samma system som många landsting har PTS. Färdigprojekterade moduler kopplade till SundaHus.

Giftfri miljö byggdes inte på en dag!

- Behövs mycket kommunikation, smidighet, envishet, skinn på näsan
- Ät elefanten i små tuggor. Försöka hitta vägar. Låt inte perfektionen hindra oss från att göra något

Tack för att ni lyssnade!

